



Alsónémedi Hírmondó

Alsónémedi Önkormányzatának tájékoztatója

XVIII. évfolyam ünnepi szám 2008. augusztus 20.

Tisztelettel és szeretettel várjuk alsónémedi lakosságát
a hagyományos Szent István napi megemlékezésre

**2008. augusztus 20-án 19 órára
a Szent István térre.**

Ünnepi beszédet mond:
dr. György Balázs polgármester,
az új kenyeret megszenteli:

Pekker Imre és Bereczki Béla plébános úr.

*Járj közben értünk, hogy prédává ne váljunk,
Hogy tied közül senki el ne essen,
Ártatlanul ne hulljon, vérezen,
S hogy beteljesedjék megváltódásunk.*

*Ez öklelt országot úrral és szegénnyel
Áld meg, hogy ne jusson senki kárhozatra,
Sok ítélőbírád jusson igazságra,
S teljen az országnak koronája fénnnyel!*

Katona Judit: Könyörgés Szent Istvánhoz

Részlet

Szent István zsolozsmájából:

Mondja bizony minden ember:
Boldog vagy Pannónia,
Zengjen ajkad, szóljon vígan
Most az Isten himnusza.
Mert nem a köznép sorából
Küldött Isten nevelőt:
Királyod lett prédikátor,
Apostolod, magvetőd.

Ha e nemzet mesterének
Mást is bírna vallani,
Tetszett volna Istenének
Más apostolt küldeni.
Ám e nyakas, délceg fajta,
Kardos markú nemzetet
Nem más, csak egy magfajta
Harcos téríthette meg.

Az oroszlánt leigázní
A nagy Sámson kellett:
Magyaroknak prédikálni
Erős király küldetik.
Torkából az oroszlánnak
Drága lépes méz csepeg:
Magyar szájából immár jönnek
Édes, szép dicséreték.

A magyar királyi jogar



Valde felix es dicenda
A cunctis, Panonnia,
Erumpe nunc lactabunda
In dei praeconia,
Qui tibi non praecep-
torem
De plebe discipulum,
Sed regem praedicatorum
Misit, et apostolum.

Si plebs ista suscepisset,
Alium discipulum
Forsitan ei misisset
Deus quendam alium,
Sed rebellis gens et fortis,
Gens grandis audaciae
Per eiusdem virum fortis
Fuit danda gratiae.

Magnus Samsón ad domandum
Lenonem imauititur,
Ad Hungaris praedicandum
Rex fortis eligitur,
Ex leonis fauce mellis
Favus gratus nascitur,
Ex Hungari ore dulcis
Deo laus exprimitur.

Mondja bizony minden
ember:
Boldog vagy, Pannónia,
Zengjen ajkad, szóljon vígan
Most az Isten himnusza,
Mert nem a köznép sorából
Küldött Isten nevelőt:
Királyod lett prédikátor,
Apostolod, magvetőd.

Ha e nemzet mesterének
Mást is bírna vallani,
Tetszett volna Istenének
Más apostolt küldeni,
Ám e nyakas, délceg fajta,
Kardos markú nemzetet
Nem más, csak egy magfajta
Harcos téríthette meg.

Az oroszlánt leigázní
A nagy Sámson kellett:
Magyaroknak prédikálni
Erős király küldetik,
Torkából az oroszlánnak
Drága lépesméz csepeg:
Magyar szájából immár jönnek
Édes, szép dicséreték.

(Részlet Szent István zsolozsmájából,
Esztergomi Anthonale, XV. század,
Sik Sándor fordítása)

Augusztus 20. a Magyarság Nemzeti Ünnepe régen és ma

A magyar államalapítás ünnepe

Államalapítás 1000-ben I. Szent István király személyéhez (977-1038) fűződik. István 997-ben apja, Géza fejedelem halála után kezdett uralkodni. 1000. és 1001. esztendő fordulóján, Szilveszter pápától kapott koronával királlyá koronázták. Fő feladatának tekintette a magyar nemzet megtérítését és államának, nyugati értelemben való megszervezését. Mindkét célját elérte nem csekély küzdelmek árán. 1083-ban az országos zsinat szentté avatta, amit a pápa is megerősített.

Augusztus 20. az Ünnep kialakulása

A Szent Istvánra való emlékezésnek majdnem ezeréves hagyománya van, de mint augusztus 20-a, mint nemzeti ünnep, rövid múltra tekint vissza.

Az államalapítás ünnepe a körmenetből nőtte ki magát a XX. században. A középkorban az egész Kárpát-medencében élt Szent István kultusza, amely a török hódoltság alatt eltűnt. A kultusz fontos eleme volt a búcsújárás és az Aranybullában is meghatározott „szentkirály” ünnepe, amelyet Székesfehérváron tartottak, naptárilag nem augusztus 20-án.

Mária Terézia uralkodása idején uralkodói közbenjárással 1771-ben Raguzából Bécsbe, majd Budára került a Szent Jobb ereklye. A királynő rendelete értelmében az akkori Zsigmond kápolnában őrzött ereklyét évente hat alkalommal lehetett közszemlére állítani, köztük augusztus 20-án. Rendelete egyben ünnepnek minősítette Szent István napját.

Az intézkedés ellenére az ünnep nem vált rögtön az ország egységét kifejező szimbólummá, ennek alapjait 1818-ban megtartott körmenet fektette le. A körmenetnek a második világháború végéig a budai vár adott otthont.

Az 1848-49-es szabadságharc után több mint 10 évig kényszerzűnet következett a Bach-korszak tilalma miatt. Az enyhülés vetett véget a tilalomnak 1860-ban, ezután augusztus 20-a egyre népszerűbb ünnepé vált, a körmenetet országos érdeklődés kísérte.

A XIX. század végén felmerült az igény a Magyar Nemzeti ünnep megalkotására. Parlamenti vita folyt március 15. és augusztus 20. körül.

A sok nemzetiségű, és vegyes felekezetű országban kérdésesnek tartották a körmenet katolikus jellege miatt 20. Nemzeti ünnep rangjára való emelését.

Végül a döntés 1891-ben augusztus 20-ra esett. Ebben az időszakban elevenedett fel egy feledésbe merült régi népszokás, az arató ünnep. Miniszteri kezdeményezésre elevenítették fel a hagyományt, de ekkor még az új kenyér ünnepe nem kapcsolódott szorosan össze augusztus 20-val.

A Horthy-rendszerben a korábbi szokások közül megőrizték a Szent Jobb körmenetet beemelték az ünnep szokásaiba a

lóversenyt (Szent István-díj), valamint a tisztavatást, a néphagyományok ápolását (Gyöngyösbokréta) és a tűzijátékot.

A két világháború között a körmenet továbbra is a várban zajlott. A felekezeti hovatartozás eltörpülését jelezte, hogy Horthy Miklós kormányzó- aki egyébként református volt- maga is rendszeresen részt vett a Szent Jobb körmeneten, példát adva honfitársainak az ünnep igazi értelmére, István királyra koncentrálnak. 1928-ban a budapesti Szabadság téren felavatták a kormányzó jelenlétében egy ereklyés ország zászlót, amely az államiságot hivatott szimbolizálni. A példát követve az azt követő években több száz településen avattak országzászlókat, ezek a történelmi Magyarország egységét hirdették. Szent István ünnepének ezen történelmi korszaka a revíziót, a határok módosítását, mint a korszak legfontosabb követelését jelentette meg, de mint nemzeti ünnep ezen időszakban vált a magyarság egyetemes ünnepévé a határokon túl is.

A második világháborút követően a diktatúra új arculatot talált ki az ünnepre, a külsőségeket átalakították. Megtartották a tisztavatást, tűzijátékot, ezek mellett kultúrműsor, mulatság szórakoztatta a népet. 1948-ban megszületett a központilag kiadott Új kenyér ünnep kifejezés, majd azt felváltotta az Alkotmány ünnepe elnevezés. A körmenetet tiltó listára tették ezúttal nyílván esztendőre.

Az ünnep fordulatot a munkás-paraszt szövetség megjelenésével kapott (1956 után), ekkor tartottak találkozókat. Lényeges elemként került be az avatás (iskola, gyár, üzem, lakótelep, stb.). A szórakoztató műsorok repertoárja a hatvanas évek közepén bővült, újjáéledt a tűzijáték, egyre nagyobb jelentőségi lett a vízi és légi parádé, Debrecenben pedig hagyományt teremtettek a virágkarneválnak. István király emléke is felbukkant, de szigorúan a szent jelző nélkül. Augusztus 20-át az államalapítás, az alkotmány és az új kenyér ünnepének tekintették. A körmenet továbbra is tabu volt egészen 1989-ig, amikor hosszú évtizedek után a budapesti Bazilikánál rendezték meg az „első”.

A rendszerváltás után összeült a parlament, és ugyan azzal a dilemmával került szembe, mint száz évvel ezelőtti elődei. Három nemzeti ünnep közül csak egy lehet hivatalos állami ünnep, és a választás ismét augusztus 20-ra esett. (Természetesen azóta ebben jelentős változás következett be.)

Az ünnep menettrendje hasonló, persze külsőségeiben, valamint érzelmi, lelkiületi síkon is átfőrmálódott. A hivatalos program a zászló felvonással indul, majd a tiszték felavatásával folytatódik a Kossuth téren. A felavatott tisztetek elvonulnak az országzászlók, köztük az 1956-os forradalom lobogója előtt. Nem hiányozhat e repertoárból a vízi és légi parádé, a hang és fény effektusokkal kiegészített tűzijáték, valamint a mesterségek ünnepe a budai várban.

A körmenet a Bazilikánál zajlik, amelynek kihagyhatatlan eleme a kenyérszentelés. Jelentős ünnepség vette kezdetét az ezred fordulón, a millenniumi évében, 2000. augusztus 20-án

elindított ünnep sorozatok, zászló adományozások a következő esztendő ugyanazon napján értek véget.

Az emlékezés nemzeti ünnepre való emelkedése ezen fázisokon keresztül nőtte ki magát a századok során, de mint látjuk minden történelmi kor, társadalmi és politikai helyzet rá nyomta a bélyegét, jellegét a maga arculatának megfelelően a külsőségekre. Történészek számára ma is vita tárgya a honfoglalás és Szent István kora, hiszen írásos emlékeink nem maradtak fenn, vagy csak töredék, az ősvallás emlékeit pedig a keresztény hittérítés során pusztították el.

„Számos gondolatunk fogalmazódhat meg hogy szükség volt-e a kemény kezűségre, vagy az idegen egyházi erők bevonására az államhatalomba?”

Egy tényt viszont egyetlen történelmi korszak társadalma, sem az abban élő ember nem vitathat István király államalapító munkájának nagyságát és a keresztény hit alapjainak magvetését.

Szabó Éva

Tompa Mihály:

Aratás után (részlet)

Sokat vártunk ettől az évtől,
Az időjósoknak híven.
Mondták tavaly, hogy aki megéri
Dús aratást ér az idén

Midőn a hó elment tavasszal,
A szántóföld reményt adott
Hogy a múlt évben nem hiába
Szórtuk belé a jó magot

Sarlót, kaszát előkerestünk,
Hogy a sűrű kalászfajak
Élesre fent csengő vasától
Előttünk rendre düljenek.

A csépet is mind sora néztük,
S amelyiknek hibája volt,
Reá kötöttük jó erősen
A gyengén álló hadarót,

Hogy amidőn a tág szérűre
Kerül be majdan a kepe,
Szemét az érett búza-főnek
Vígán kiverhessük vele,

Melyet alkalmas szélben aztán
Felhányjon a szórólapát,
Kitisztítván a garmadából
Minden polyvát, gazt és lazát...

Ave beate rex Stephane,
inclita spes gentis tuae.
Ave doctor et apostole
credulitatis nostrae.
Ave speculum sanctitatis
et iustitiae.
Per te Christo credidimus,
per te in Christo salvemur.
Ora pro populo,
intervenire pro clero,
ut nullus de tuis
preda fiat hostis.

Idvez légy boldog Szent István király,
Te népednek nemes reménysége.
Idvez légy, mi megtérésünknek
Bizony doktora és apostola.
Idvez légy, minden szentségnek
És igazságnak fényes tükrö.
Te miattad hittünk Krisztus Jézusban,
Te miattad üdvözülünk is Krisztushan.
Kérünk, imádj ez te népedért,
Imádj egyházi szolgálókért is,
Hogy egy ellenség se légyen
Rugadozó ez te néped között.

(István király éneke a Codex
Albensisből, XII. század.
Az Érdy kódex fordítása –
1524–1527 – alapján)



A Szent Korona

Himnusz István király ünnepére

Tiszta szívvel, szóval, ésszel
Zengjük Istent szent beszéddel,
Bálványokat verve széjjel
Vigadozz Magyarországon.

Mindig Krisztust prédikálja,
Hisz a népe hallgat rája.
Krisztus hite mind bejárja
Az egész Pannóniát.

I. István (997-1038)

Magyarország első koronázott, keresztyén királya, az ország szervezője, a keresztyénség buzgó apostola. Mintha Isten küldöttje lett volna, oly szent lelkesedéssel terjesztette a keresztyén hitet. Mit atyja Géza fejedelem elkezdett, azt Ő dicsőségesen befejezte. Nagy és nehéz feladat, amit csakis eréllyel lehetett megoldani, István a legszigorúbb rendszabályokhoz nyúlt, mert meggyőződése volt, hogy a Magyar haza csak mint keresztyén állam létezik Európában.

István első két rendelete a keresztelkedés előírása valamint a keresztyén rabszolgák szabadon bocsátása volt. Ezen két rendelet elégedetlenséget támasztott a pogány hiten lévő magyarok között. Nyíltan fellázadtak ellene. Kupa vezér táborba gyűjtötte a lázadókat, de István sereget küldött ellenük. A győzelem után István újból kiadta a rendeleteket, most még nagyobb szigorral, és határidők kitűzésével, „ellenkező esetben vagyona elkoboztatik, s börtönbe vettetik.” - Országszerte papok jártak, s maga István is folyton utazott és személyesen térített. Ezen rendkívüli erőfeszítésnek és kényszerítő rendszabályoknak az lett a következménye, hogy a magyar nép tömegesen vette fel az új hitet, úgy hogy István szükségesnek látta az ország egyháziilag való rendezését. Az országot tíz egyházi kerületre osztotta, kijelölve a püspököket, érsekeket. Azonban az egyházi főméltóságok kinevezéséhez a római pápa helyben hagyására volt szükség. Követséget küldött Rómába, kérve a pápa jóváhagyását és egy koronát, hogy azzal megkoronáztatván magát nagyobb tekintéllyel folytathassa hittérítő munkáját.

II. Szilveszter pápa nemcsak koronát küldött, hanem ketős keresztet is, annak jeléül, hogy István nemzetének térítő apostola. Istvánt 1001.január 1-én Esztergomban koronázták királlyá fényes ünnepség keretében.

Ezután sok teendő várt rá, az ország ügyeit szervezni kellett, a régi törvények bővítést, módosítást kívántak. István buzgalommal látott az új rendeletek alkotásához, az állam szervezéséhez. Kiépítette a vármegye rendszert, a vármegyék élére ispánokat állított közigazgatási jogkörrel, bírói és végrehajtói hatalommal. Királyi és nemzeti hadsereget állított fel, ezen erős hadsereggel sikeresen vette fel a harcot az országot veszélyeztető besenyő, bolgár, lengyel támadásokkal szemben, valamint a német hódító törekvésekkel.

Az ország dolgainak rendezése után ismét a keresztyén hit terjesztését vette kézbe. Elrendelte, hogy minden tíz falu építsen templomot, de maga is számos klostrot, templomot épített- ezek a kőépületek már a román stílus jegyeit viselték magukon. Az egyház tevékenységét István államalapító munkája szolgálatába állította, bevezette a termény-tized részének kötelező beszolgáltatását, amely az egyházat illette meg.

István hittérítő működése ellen másodszor is kitört a lázadás, mivel Erdély havasain még álltak a pogány oltárok, a nép ragaszkodott ősi vallásához.

Gyula vajda volt a lázadók vezére, de mint Kupát a királyi sereg Őt is legyőzte. István legnagyobb gondja az utódlás volt, mivel fia, a szelíd lelkű, vallásos Imre herceg ifjú korában elhunyt hat nappal a koronázás előtt. Ezen csapás megtörte István, az utódlás szempontjából számításba jöhető Vazult megvakították, Szár László három fiát maga menekítette külföldre. Még Istvánt sem kímélték, öreg kora ellenére éltére törtek, de az orgyilkos nem tudta véghezvinni tettét, jobban tisztelte Istvánt. 1038-ban halt meg, Székesfehérváron helyezték örök nyugalomra. Halála után 45 esztendővel a szentek sorába emelték Imre herceggel együtt. Hazánkban emlékét tisztelik, augusztus 20-án fenn maradt jobb kezét ünnepi körmenetben viszik körül, így emlékezve az első magyar királyra, a keresztyén hit megalapítójára.

István király az első jogalapítónk. Uralkodása elején keletkezett nagyobb terjedelmű I. Törvénykönyve, amely az új állami és egyházi rend jogi megalapozását, a kialakuló feudális viszonyok védelmét jelentette.

A II. Törvénykönyve- uralkodása végén- a magyar állam és egyházszerkezéshez kapcsolódó törvényeket tartalmazta. Ezek a magyar történelem első, írott latin nyelvű törvénykönyvei.

